

NEKA ISKUSTVA SA RATNIH IGARA VIŠIH KOMANDI

Još uvek se ispoljavaju određene slabosti u pripremi i organizaciji ratnih igara, koje se negativno odražavaju na njihovo izvođenje, posebno u višim komandama. Stoga bi bilo korisno da se ukaže na neke nedostatke koji štete pravilnosti i potpunosti pripreme, organizaciji i izvođenju ratnih igara.

Uključivanje osnovnih organa vida, roda, odnosno službi komande u pripremu ratne igre. Izrada zadatka za ratnu igru obično se poverava posebnoj grupi razrađivača, u čiji sastav ulaze oficiri svih vidova, rodova i službi komande koja organizuje ratnu igru. I namanja greška u postavci zadatka i bilo kakva neusklađenost mogu da otežaju i bitno da umanje mogućnost da zadatak postane dobra i sigurna osnova u obuci brojnog kadra štabova i komandi. Ukoliko je ratna igra na višem stepenu komande, utoliko je složenija, pa su posledice grešaka u ovakvom osnovnom zadatku ili u priložima vidova, rodova i službi još teže i svaka slabost u zadatku još štetnija.

Ponekad prilozi po vidovima, odnosno rodovima sadrže nerealan sastav snaga i sredstava, u odnosu na stvarne i perspektivne mogućnosti. Na taj način rodovi, to jest službe izvršavaju na ratnoj igri neke zadatke u boljim ili lošijim uslovima, kako ne bi mogli da rade u stvarnoj ratnoj situaciji, a što ne odgovara ni određenim pravilskim ni doktrinarnim postavkama. Katkad raspored neke vidovske ili rodovske grupacije, naročito početni, nije bio u duhu opštevažućih gledanja, ponekad nije usaglašen sa opštevojnom grupacijom. Takve ili slične pojave štete uspešnom proigravanju dotičnog vida, roda, odnosno službe, otežavaju prorađivanje nastavnih pitanja i smanjuju uspeh obuke. Prilozi su ponekad nepotpuni i ne sadrže sve potrebne podatke. Na primer, kada se proigravaju problemi odbrambenih dejstava nema uvek potrebnih podataka o obimu i stepenu izvršenih radova na utvrđivanju, ili nedostaju potrebne karakteristike situacije nekih vidova, odnosno rodova. Nekada se ide u drugu krajnost, pa se daje isuviše podataka, te je teško ili čak i nemoguće da se sagledaju težišni problemi nekog vida, odnosno roda pa i čitave strane. U nekim priložima obaveštajnih podataka se daje mnoštvo podataka o suprotnoj strani, koji su rasuti po vre-

menu i prostoru, tako da su igrajući u nedoumici gde se upravo nalaze protivničke jedinice.

Za ovakve i slične greške razlozi mogu da budu razni. Neki ih vide u učešću malog broja operativnih organa na kompoziciji zadatka, u preopterećenosti tih organa jednovremeno i drugim poslovima, zbog čega nisu uvek u mogućnosti da se dovoljno sasrede kad rade na zadatku, u nedovoljnom iskustvu nekih razrađivača zadatka itd. Ponegde je već postala ustaljena praksa da se određenim organima za operativnu obuku poverava i sav posao oko usklađivanja, kontrole, poboljšanja i preduzimanja svih mera oko definitivne izrade zadatka. Pretpostavljene komande odobravaju taktičko-operativne elemente, što takođe doprinosi otklanjanju grešaka i nedostataka, a koje omogućuje bolju organizaciju i pravilan tok izvođenja ratne igre. Međutim, sve to predstavlja samo delimična rešenja. Dosadašnji sastav razrađivača i metodologija pripreme i izrade zadataka ima i negativne posledice. Naime, baš time što se priprema elaborata prebacuje na grupu razrađivača ostaje značajan broj osnovnih rukovodilaca organa vidova, rodova i službi komande veoma često van izrade ne samo zadatka već i priloga vida, roda, odnosno službe. Ovo bi bio jedan od osnovnih razloga što se čine greške i pojavljuju slabosti u elaboratima. Korišćenje grupe razrađivača u komandama operativno-strategijskih jedinica, za razliku od škola i akademija, dovodi do toga da najviši rukovodioci vidova, rodova i službi veoma često ostaju i van kreiranja osnovnih postavki, kako zadataka za ratne igre, tako i van organizacije i metodologije izvođenja ratnih igara.

Prenošenjem suštinskih kompetencija za stvaranje predloga osnovnih smernica za izradu zadataka i organizaciju ratne igre na organ za operativnu obuku komande, oformljenje i oslanjanje na grupu razrađivača zadatka prenose se, u stvari, i sve funkcije stvaranja osnovnih postavki razrade zadatka. Organ za operativnu obuku, u prvom redu, a zatim grupa razrađivača u suštini određuje cilj, zamisao, bira temu, nastavna pitanja, određuje vrstu ratne igre, uslove izvođenja, formacije igrajućih strana, prostoriju i vremenske uslove.

U nekim višim komandama se praktikuje da osnovni rukovodioci organa vidova, rodova i službi odobravaju svoj prilog za zadatak. Ovo je nedovoljno za potrebno sagledavanje celine postavke i rešenja zadatka i zato se pretvara u formalnost. Izraditi prilog zadatka još ne znači da je zadatak sastavljen, a kamo li rešen. Neki rodovi i službe ne rade svoj prilog (na primer artiljerija, oklopne jedinice itd.), pa je i ovo razlog što se odgovarajući najviši rukovodioci roda, odnosno službe ne upoznaju ni sa zamisli, ni sa zadatkom pre no što je isti izrađen. Negativne posledice ovakvog rada sagledaju se, obično, tek kasnije od strane najviših rukovodilaca organa vidova, rodova, odnosno službi komande. Svaki zadatak za ratnu igru je, u stvari, skoncentrisana primena teorije ratne veštine i usvojene ratne doktrine na realnu, odnosno moguću ratnu to jest strategijsku ili operativnotaktičku situaciju. Na ratnim igrama, vidovi, rodovi i službe treba da nađu svoje pravo mesto. Prilikom

komponovanja zadatka svaki prilog treba da se izradi tako da po sadržaju, postavci i rešenju treba da odgovara specifičnom i specijalizovanom obeležju vida, roda, odnosno službe i da je prilog integralni deo celine osnovnog zadatka. Kada je zadatak odštampan i podeljen, kasno je, ako se uoči u nekim priložima vidova, rodova i službi da se neka pitanja iz njih ne mogu uspešno da proigraju.

Pojavljuje se potreba da se nešto menja u zadatku i organizaciji ratne igre, što narušava kako kompoziciju zadatka, tako i određene postavke zamisli, uslove izvođenja, organizaciju, pa čak i cilj ratne igre. Neki organi vidova, rodova i službi traže ponekada da se izmene ili izbace pojedini delovi elaborata ili da se izradi novi zadatak, kako bi njihov vid, rod, odnosno služba mogli da se pravilno proigraju. Može da se pretpostavi, koliko to negativno utiče na učesnike ratne igre, kada posle izvršene distribucije elaborata naknadno stignu izmene i dopune.

Neki rukovodioci vidova, rodova i službi posmatraju suviše izolovano svoju problematiku, nedovoljno povezano sa celinom. Na primer, organi artiljerije zahtevaju povećanje nuklearnih projektila da bi bolje proigrali mogućnosti njihove upotrebe ne vodeći računa o uticaju povećanja na karakter celokupne situacije i borbenih dejstava, na upotrebu ostalih rodova i službi, na zadatak jedinice u celini, na manevar, na cilj ratne igre itd.

Takva i slična iskustva iz dosadašnjih KŠRI ukazuju da je potrebno da se svestrano uključe najviši organi vidova, rodova i službi komande koja organizuje ratnu igru, njenu pripremu i organizaciju, odmah od početka kada se određuju smernice. Za kvalitetniju izradu zamisli, osnovnog zadatka i čitave pripreme i organizacije ratne igre bilo bi od velikog značaja ako bi se u sastav grupe razrađivača, odnosno u radnu grupu obavezno uključili rukovodioci organa vidova, rodova i službi komande. Oni bi mogli da imaju zamenika u radnoj grupi. Svi osnovni problemi izrade elaborata, pripreme i organizacije ratne igre obavezno treba da se rešavaju uz prisustvo i neposredno učešće svih najviših organa vidova, rodova i službi komande, koji učestvuju na ratnoj igri.

Obim razrade zamisli i stepen methodske obrade rešenja zadatka. Razrada zamisli i methodska obrada zadatka predstavljaju veoma značajan misaoni i tehnički rad u pripremi i organizaciji ratne igre, posebno KŠRI. Mnogi rukovodioci KŠRI zahtevaju da se zamisao razrađuje suviše detaljno, sa puno teksta, u težnji da se kroz širu obradu nađu odgovori na sva operativno-taktička pitanja još u kompoziciji zadatka i sve probleme koji bi mogli da se pojave u toku igre.

Postoje i suprotni primeri, ređi ali vredni pomena. Neki rukovodioci ratnih igara smatraju da ne treba da se oformljava zamisao, već samo osnovni zadatak sa priložima. Pošto se ratna igra odvija po odlukama igrajućih, dolazi često i do toga da se u mnogim komandama ne oformljavaju ni varijante rešenja, odnosno pojedini elementi methodske obrade određenih nastavnih pitanja. U takvom slučaju na ratnu igru se odlazi bez ili sa nedovoljno sagledanim

moogućim rešenjima zadatka. Ovo znači da rukovodioci nemaju ni određen stav o mogućnostima i načinu izvršenja zadatka. Zato se dešava da se u toku ratne igre odobravaju odluke bez dovoljno sagledavanja njihovih pozitivnih i negativnih strana.

Različita su shvatanja o obimu razrade zadataka. Iskustva pokazuju da je nedovoljno imati zamisao otkucanu na desetinama stranica, a još gore ako zamisao uopšte nije ni obrađena. Odgovor na upotrebljivost i na meru obrade zamisli i razrade rešenja trebalo bi da se potraži u vrsti ratne igre i načinu njenog izvođenja. Nije potrebno za sve vrste ratnih igara imati isti obim razrade zamisli. Za štabnu ratnu igru koja traje znatno kraće vreme, sa znatno manjim brojem nastavnih pitanja, ne treba da se razrađuje zamisao u istom obimu kao za dvostranu dvostepenu komandno-štabnu ratnu igru, na kojoj se obično rešava znatno veći broj krupnih nastavnih pitanja, a koja se i izvodi drugačije. Međutim, ako se u zamisli obrade osnovni odgovori na određena nastavna pitanja i ako se izrade potrebni proračuni iz tražene tematike (na primer, za pregrupaciju snaga, za upotrebu NHB/s, za materijalno obezbeđenje itd.), onda ne bi trebalo obavezno zahtevati ni metodsku obradu rešenja zadatka.

Nije lako na osnovu nastavnih pitanja i datih smernica i uslova za ratnu igru sastaviti opštu i posebnu zamisao dejstava, jer u njima treba da se obrade ne samo idejni sadržaj zadatka već i osnove načina izvršenja zadatka, eventualno i osnove za njegovo materijalno obezbeđenje, što sve treba da posluži za rukovođenje ratnom igrom. Ako se na ratnoj igri na određenim stepenima komandovanja rešava nuklearna problematika, onda bi, pored broja nuklearnih projektila, trebalo da se sagleda i na koje ciljeve, kada i sa kojim nuklearnim projektilima treba da se dejstvuje i kakve posledice bi ovo imalo. Ili, ako se rešava kao nastavno pitanje određeni saobraćajni problem, onda bi trebalo u zamisli obraditi, pored idejnog rešenja pregrupacije (snage, marševski ciljevi, pravci pokreta itd.), još i način izvršenja pregrupacije (putni grafikoni za osnovne pravce).

Ako su u zamisli obrađeni postavljeni problemi na gore izneti način, onda nema potrebe za metodskom razradom zadatka, jer bi ona sadržala, u stvari, ponavljanja onoga što je već izneto u zamisli, a što ne bi imalo poseban praktičan značaj za rukovođenje ratnom igrom.

O metodologiji izvođenja KŠRI i strukturi nekih organa. Veoma je rasprostranjeno da KŠRI počinje organizacionim procesom donošenja odluke. Naročito na onim KŠRI koje se izvode na skraćanim odstojanjima. Međutim, kada se izvodi KŠRI na stvarnim odstojanjima, sve više se praktikuje izvođenje KŠRI u dva dela. Prvi deo KŠRI izvodi se u mirnodopskim garnizonima i u njima se prerađuje organizacioni proces donošenja odluke. Za provođenje drugog dela KŠRI, komande koje su izvele prvi deo, obično posle 8—15 dana izlaze na zemljišta, gde se izvodi dinamika borbenih dejstava

(na KM). Bilo je slučajeva uspešnog proigravanja ratne igre u dva dela i na skraćenom odstojanju.

Izvođenje KŠRI u dva dela je veoma pogodno i korisno, jer omogućava rukovodstvu i posrednicima da se na osnovu odluka igrajućih blagovremeno i svestrano pripreme za dinamiku. U isto vreme oni mogu da se upoznaju i sa drugim planovima borbenih dejstava igrajućih, da ih kritički razmotre, pa da i tome podese dinamiku. Ima pojedinačnih prigovora da provođenjem ratne igre u dva dela, igrajući nedovoljno objektivno uvežbavaju organizacioni proces pripreme borbenih dejstava, donošenje odluke i planiranje. Međutim, ako se organizacioni proces i čitavo planiranje izvrši u operativnom vremenu, bez prekida, sa odgovarajućim sastavom komande, uz prisustvo ekipe pratilaca iz komande koja organizuje KŠRI, onda ne bi trebalo da bude neobjektivnih uslova u toku prvog dela ratne igre.

Na primer, kada se proigrava organizacioni proces donošenja odluka i planiranje na nivou komandi armija — korpus, za prvi deo KŠRI može da se rezervira vreme od 12 do 30 časova, računajući od časa primljene direktive pretpostavljene komande u komandi armije do razrade svih dokumenata u komandi armije i korpusa Brojni sastav odnosnih organa igrajućih komandi koji rade na planiranju, tehnička sredstva za rad i komandovanje itd. treba da odgovaraju ratnoj formaciji.

Pre prelaska na drugi deo KŠRI, nakon 8—15 dana rukovodstvo ima mogućnosti da pregleda rešenja — planove i odluke igrajućih komandi, i da prema odlukama igrajućih saobrazi dinamiku borbenih dejstava. Time se izbegava kritički period rada rukovodstva i posrednika od završetka planiranja igrajućih do prelaska na dinamiku. Taj period iznosi svega nekoliko časova ako se ratna igra izvodi bez prekida, što je nedovoljno da se prouče odluke i planovi komandi, naročito ako se KŠRI izvodi u dva ili više stepena, i da se na osnovu njih pripremi dinamika. Zato se često na takvim ratnim igrama obično sa zakašnjenjem startuje u dinamici.

Prilikom provođenja prvog dela KŠRI, veoma je značajno da se dobro organizuje sadejstvo između igrajućih komandi raznih vidova, na primer, između komandi KoV, RV i RM koje obično stacioniraju na raznim mestima. Ako ovo sadejstvo nije uspostavljeno, neki od elemenata sadejstva između vidova u toku pripreme, odnosno izvođenja borbenih dejstava i operacije ostane neusaglašen, usled čega dolazi i do krupnijih grešaka i nedostataka. Najcelishodnije je da se u tu svrhu obezbede sredstva koja omogućavaju lični kontakti između komandanata, odnosno osnovnih organa komandi tih jedinica.

Sprovođenju ratne igre u dva dela olakšava rukovođenje, finansijski je celishodnije i pri tome ništa se ne slabi kvalitet uslova obuke u toku igre.

Način izvođenja KŠRI treba da odgovara vrsti KŠRI. Poznato je da se dvostrane KŠRI mnogo lakše izvode na skraćenom odstojanju, jer to odgovara pogodnijem radu posrednika. Kada se izvode KŠRI na stvarnom odstojanju igrajućih komandi na zemljištu, onda

je najpogodnije da one budu jednostrane, da bi se lakše održavale posredničke veze na velikim odstojanjima (do 100 km i više), s tim da posrednici budu raspoređeni na raznim mestima, svaka grupa posrednika u blizini igrajuće komande kojoj podigravaju. Razmeštaj posrednika utiče na način rada rukovodstva, pa ga treba tome saobražavati.

Brojni sastav rukovodstva, računajući i posrednike, je obično veoma velik, skoro kao i svih igrajućih komandi. Trebalo bi ići na znatno smanjenje brojnog sastava rukovodstva i na specijalizaciju njegove strukture, saobražavajući je nastavnim pitanjima i vrsti KŠRI. Rukovodstvo je u ulozi prvopretpostavljene komande igrajućim komandama obe strane (na primer, u ulozi komande armije ako su prvopotčinjene igrajuće komande korpusi), ako je igra dvostrana. Zbog toga opšta struktura organa štaba rukovodstva treba da bude slična strukturi dotične komande (u gornjem primeru komande armije), s tim da svaki organ ima dve podgrupe (za obe strane). Prednje upućuje da ovakva struktura štaba rukovodstva treba takođe da se podesi prema potrebama KŠRI i metodologiji rada rukovodstva. Formiranje organa u štabu rukovodstva i njihov brojni sastav ne treba da se saobražava ratnom sastavu odgovarajuće komande, već cilju KŠRI, zahtevima prorade nastavnih pitanja i naposljetku vrsti ratne igre. Zato bi bilo korisno da se sastav, organizacija i popunjenost štaba rukovodstva podešavaju prema organima koji najviše rade na igri, a to su operativni organi. Organi iz čijeg se delokruga rada na ratnoj igri ne proigravaju nastavna pitanja, ne bi trebalo da se oformljavaju.

Štab rukovodstva ne radi dokumentaciju, već samo usmerava igrajuće komande. Zato može da bude znatno manji od propisane formacije komande, obično 1—2 lica za svaki organ. Ako je ratna igra jednostrana, onda se u strukturi štaba rukovodstva oformljava posebna grupa „Plavih”, a ne u svakom organu štaba rukovodstva kao kod dvostranih igara. Grupa „Plavih” treba da ima odgovarajuće rodove i službe, igra „Plavu” stranu u okviru štaba rukovodstva i saobražava način rada potrebama rukovodstva.

Iskustva iz načina rada posrednika govore u prilog formiranja posredničkog aparata po pravcima, naročito ako su igre dvostrane. Naime, broj posrednika obeju strana po linijama jedinica rodova i službi, u čijim ulogama posrednici rade, je toliki da se teško može naći pogodan razmeštaj za rad posrednika. Na nekim ratnim igrama na zemljištu su izgrađivane ogromne nadstrešnice, ispod kojih je radilo preko stotinu posrednika, sa desetinama telefona i međusobno su se ometali. Ne može se ići na bitno smanjivanje broja posrednika. Zato je korisno da se posrednici organizuju i da rade po pravcima, s tim da se u jednoj prostoriji grupiše i rasporedi toliko posrednika određenog pravca obe strane da ne ometaju jedan drugoga, ali opet da mogu da sadejstvuju. Ovakva varijanta organizacije zahteva da se postave glavni posrednici pravaca, koji treba da objedine rad posrednika obe strane na dotičnom pravcu. Glavni posrednici pravaca mogu da budu po vertikali povezani sa glavnim rukovodiocem ratne igre, ili sa glavnim posrednikom

za obe strane ako rukovodstvo želi da prebaci težište u presuđivanju po najbitnijim elementima situacije na glavnog posrednika za obe strane.

Kod jednostranih ratnih igara, na kojima postoje posrednici samo za „Crvenu” stranu (jer „Plava” ne igra i u toj ulozi se nalazi rukovodstvo), isti se mogu da razmeste decentralizovano, po grupama kod odgovarajućih komandi. Zato način rada na takvim ratnim igrama zahteva njihovo veće angažovanje rukovodstva u oceni ishoda sudara, što zahteva da rukovodstvo stiže svestraniji uvid u rad posrednika i da sa posrednicima ima bolje i solidno obezbeđene veze. Pošto se posrednici nalaze u blizini igrajućih komandi, mogu istovremeno da prate njihov rad, što može da isključi organizaciju ekipa pratilaca.

Rad posrednika u dinamici je često opterećen raznim manje značajnim poslovima ili zahtevima koji ponekad nemaju veze sa stvarnim komuniciranjem na relaciji pretpostavljeni — potčinjeni, kako bi to bilo u ratu. Na nekim ratnim igrama, posrednici koji su bili u ulozi potčinjenih jedinica komande divizije u roku od nekoliko časova dimanike izveštavali su po 30 do 40 puta komandu divizije o svakoj promeni situacije. Veoma je važno da svaki posrednik po svome vidu, rodu i službi ne izveštava parcijalno, već da igrajuća komanda prima od posrednika celovite podatke. Ako se pripremni period donošenja odluke ne proigrava ranije i odvojeno od ostalog dela KŠRI, posrednici podigravaju situaciju igrajućim i u toku pripremnog perioda, dajući podatke o stanju i položaju jedinica igrajućih, o vatri protivnika, o izviđačkoj aktivnosti itd. Time se stvara, na početku ratne igre, kod igrajućih dojam prave ratne situacije.

Problemi razmeštaja rukovodstva na KŠRI na zemljištu i uticaji na rukovođenje. Razmeštaj rukovodstva i posrednika na KŠRI na zemljištu veoma utiče na način rukovođenja KŠRI. Organizator KŠRI obično želi da rukovodstvo i posrednički aparat smesti u stalne objekte i da se za vreme KŠRI osloni na postojeći sistem života i rada u zgradama komandi jedinica, u kasarnama, domovima JNA, u većim garnizonima. Pogodni uslovi za razmeštaj, ishranu, unutrašnje veze koje mogu da se iskoriste za organe rukovodstva itd. postaju dominantni, pa makar s druge strane to negativno uticalo na ostalo. (Na primer, na organizaciju rukovođenja, praćenje rada i posebno na veze posredničkog aparata i igrajućih.) Na nekim KŠRI na zemljištu, rukovodstvo i posrednički aparati su razmeštani na periferiji prostorije na kojoj se održavala dvostrana dvostepena KŠRI na zemljištu zato što je ovde bio veći garnizon, sa zgradama komandi jedinica i kasarnama, gde su mogli pogodno da se razmeste organi rukovodstva i posrednički aparat. Nije uzeto u obzir da su se veze između rukovodstva i posredničkog aparata, s jedne, i igrajućih komandi, s druge strane, sve više udaljavale u toku dinamike dejstva i zbog toga produžavale nekoliko puta više nego da je rukovodstvo sa posrednicima razmešteno u centru ove prostorije. Ovo je prouzrokovalo prekide u rukovođenju i podigravanju.

Na KŠRI na zemljištu rukovodstvo bi trebalo da se razmesti u centru prostorije na kojoj se izvodi ratna igra, između strana. Ako u blizini nema garnizona, odnosno kasarni treba razmestiti rukovodstva i posrednike na zemljištu, po tipu KM i posebnih potreba KŠRI. Zahtevi KŠRI utiču, između ostalog, da norme u odstojanjima i rastojanjima između organa rukovodstva budu manje, kao i na bliži razmeštaj posredničkog aparata ako se on razmešta kod rukovodstva (na primer, kada su jake snage i obimna sredstva veze, na KŠRI na skraćenim odstojanjima itd.). Osim iznetoga, trebalo bi pružiti rukovodstvu u takvim uslovima sve moguće pogodnosti za život i rad, jer se rukovodstvo i posrednici kao posebna institucija na KŠRI ne uvežbavaju za dejstva u borbenim uslovima. Oni treba što celishodnijim radom da omoguće uvežbavanje igrajućim. Postavljanje rukovodstva u logorske uslove je, s druge strane, veoma pogodno da starešine stiču određene navike i u tim uslovima. U prilogu broj 1 i 2 su iznete dve varijante šeme razmeštaja rukovodstva na zemljištu, koje su proizašle iz dosada stečenih iskustava, što ne znači da se u određenim okolnostima ne bi mogle da nađu i druge kombinacije u unutrašnjem rasporedu rukovodstva, zavisno od zemljišta i potreba rukovođenja.

Razmeštaj posrednika i metodologija podigravanja posredničkog aparata zavisi najviše od vrste KŠRI. Ako je KŠRI dvostrana, na skraćenim odstojanjima igrajućih komandi, na zemljištu, onda je najpogodnije da se posrednički aparat razmesti u blizini štaba rukovodstva. Međutim, ako je KŠRI jednostrana, na stvarnim odstojanjima igrajućih komandi, na zemljištu, onda se posrednici mogu da razmeste kod igrajućih komandi. Ovo je uzeto u obzir na prikazanim šemama.

Upotreba mnogobrojnih i raznovrsnih sredstava veze (radija, radio-relejne, žične itd.) u toku KŠRI zahteva preduzimanje potrebnih mera organizatora KŠRI da bi se obezbedilo čuvanje tajnosti mnogih operativno-strategijskih, taktičkih i drugih organizacijskih pitanja koja se rešavaju u toku vežbi. Veoma su važne razne mere obezbeđenja. Naročito je važno korišćenje TKT, jer često nejednaka ili nedovoljna uvežbanost oba korespondenta (na primer, posrednika i lica iz organa igrajuće komande) dovodi do zakašnjenja sporazumevanja, pa i do otvorenih razgovora i teških povreda TKT. Tako reći, redovno se dešava da su obično prvog dana dinamike u pojedinim komandama njeni organi najveći deo vremena angažovani u prikupljanju, kodiranju i dekodiranju sredstvima TKT podataka i izveštaja, a skoro nimalo na njihovom studiranju i analizi. Ne bi trebalo kodirati ono što bi u borbi znao i neprijatelj, jer se time otkrivaju dokumenti TKT (kao npr. izvršeni NU, artiljerijska vatra, dostignuta linija, dejstva avijacije itd.). Bilo bi korisnije da se na KŠRI koristi TKT samo u okviru žičnih sredstava veze. Važno bi bilo što češće uvežbavati primenu osnovnih dokumenata TKT, naročito primenom štabnih trenaža.

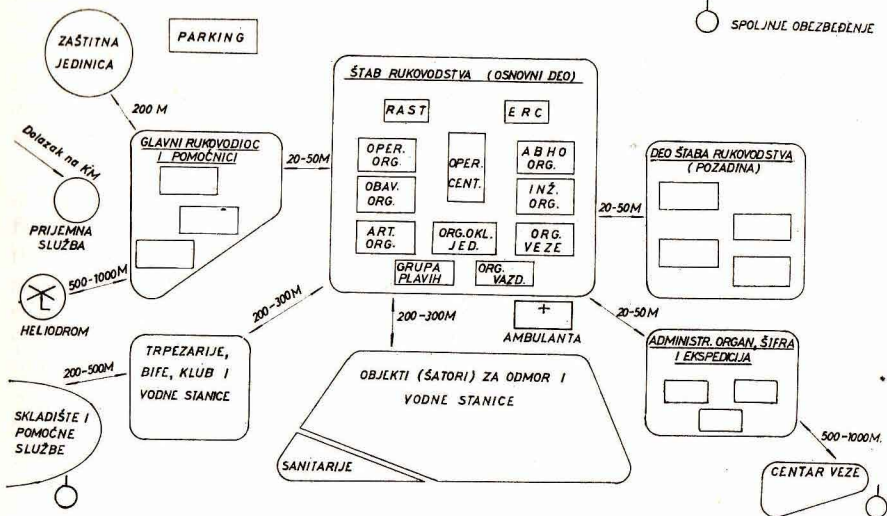
Korišćenje teritorijalnih žičnih sredstava veze za potrebe posredničkog aparata je veoma pogodno, jer su već postavljene i što se na taj način uvežbava primena i ovih sredstava veze. Na šemi

VARIJANTA ŠEME RAZMEŠTAJA RUKOVODSTVA ZA KŠRI

(JEDNOSTRANA KŠRI, NA NORMALNOM ODSIOJANJU IGRAJUĆIH KOMANDI, NA ZEMLJIŠTU)

SPOLJNJE OBEZBEĐENJE

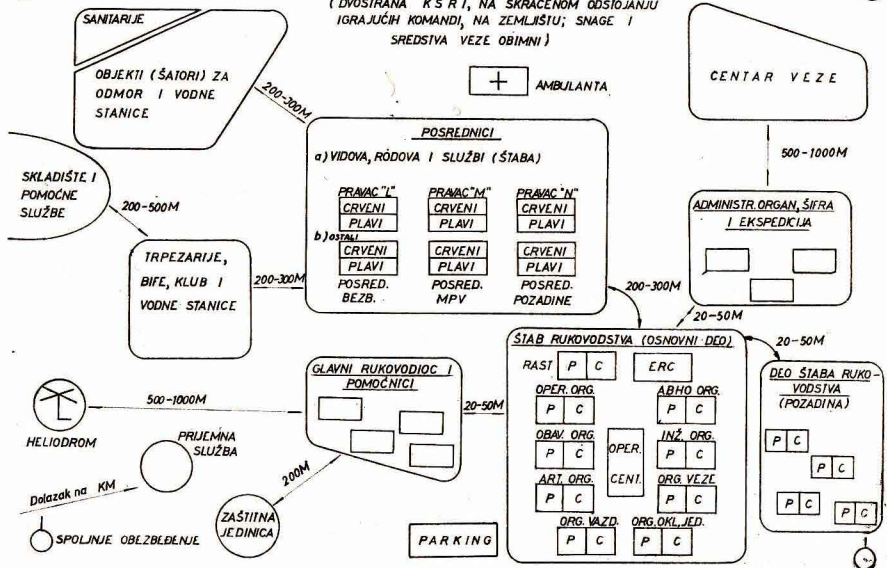
SPOLJNJE OBEZBEĐENJE

VARIJANTA ŠEME RAZMEŠTAJA RUKOVODSTVA ZA KŠRI

PRILOG br. 2

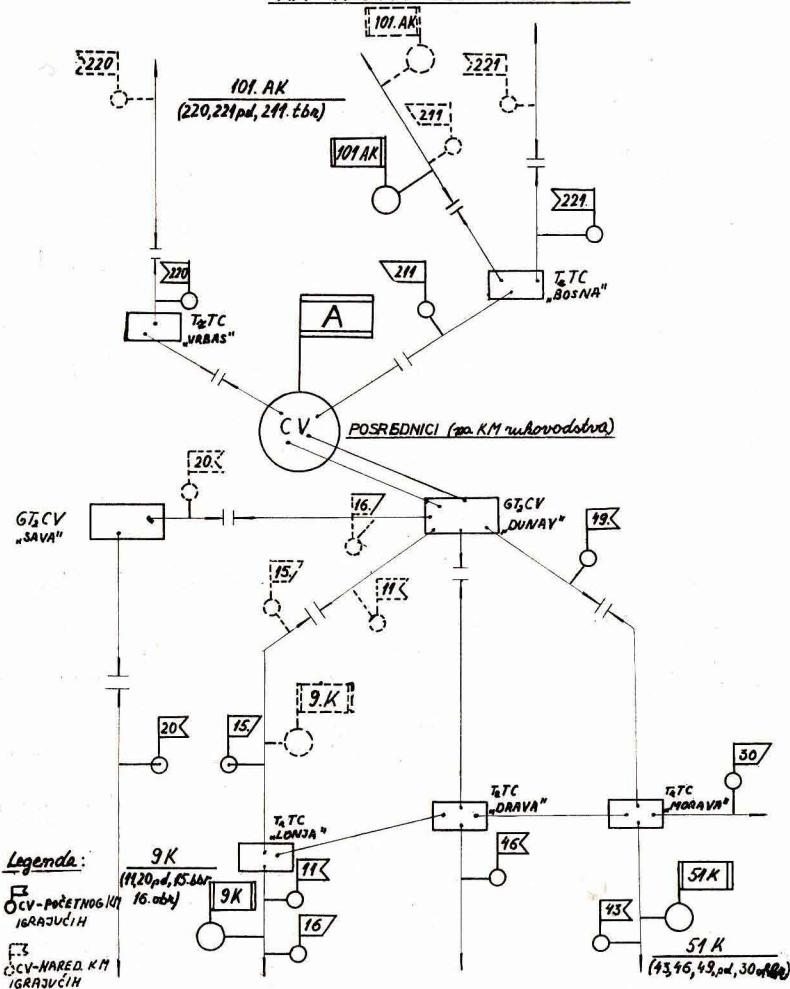
(DVOSTRANA KŠRI, NA SKRAĆENOM ODSIOJANJU IGRAJUĆIH KOMANDI, NA ZEMLJIŠTU; SNAGE I SREDSTVA VEZE OBIMNI)

u prilogu broj 3 je prikazano kako bi trebalo da se koriste teritorijalna žična sredstva za potrebe posredničkog aparata, koji je smešten na KM rukovodstva i ne menja svoje mesto u toku dinamike. Svoja KM premeštaju samo igrajuće komande, obično duž

PRILOG br. 3.

ŠEMA TERITORIJALNIH ŽIČNIH VEZA ZA POSREDNIKE NA KŠRI NA ZEMLJIŠTU

komunikacijskih pravaca kuda već postoje teritorijalne žične veze, tako da ekipama vezista nije teško da odmah posle izvršenog premeštanja igrajućih komandi na novo KM povezuju i uključuju ista na takozvani neutralni sistem žičnih teritorijalnih veza.

O *štabnim ratnim igrama i štabnim trenažima*. Ma koliko bile korisne KŠRI, one ne daju dovoljno rezultata ako određene komande nisu dobro pripremljene da ih izvedu. Razumljiv je interes najviših rukovodilaca komandi da se metodom KŠRI steknu nova iskustva kako u uvežbavanju, tako i u rešavanju problema rukovođenja i poboljšanja borbene gotovosti. Međutim, KŠRI ne daju zadovoljavajuće rezultate ako komande nisu još dovoljno pripremljene za izvođenje KŠRI. KŠRI treba izvoditi posle svestranih priprema putem štabne ratne igre i štabnih trenaža.

Štabne ratne igre i štabne trenaže je najcelishodnije izvoditi u toku redovne obuke, pogotovo jer za njih nisu potrebna posebna finansijska sredstva ni druge materijalne pripreme. Spajanjem dva ili više nastavnih dana može se postići veća kontinuelnost u štabnoj ratnoj igri. Najveća korist od ŠRI je što omogućava uvežbavanje organa sopstvene komande u pripremi, organizaciji, planiranju i rukovođenju taktičko-operativnih dejstava, što olakšava kasnije uspešno izvođenje KŠRI. Tome se saobražavaju cilj, tema i nastavna pitanja za ŠRI. Na ŠRI se ne organizuje posrednički aparat, izrađiva zadatka za ŠRI i reprodukcija materijala je znatno jednostavnija, što sve olakšava organizaciju ŠRI. Upravo ŠRI je najbolja priprema komande za KŠRI.

Pre izvođenja ŠRI potrebno je da se organi komande uvežbavaju u izradi određenih dokumenata, u obradi određenih pitanja iz procesa donošenja odluke i planiranja borbenih dejstava po raznim temama iz napada, odbrane itd., na raznim nivoima jedinica (korpus, armija itd.). Tako, na primer, na osnovu određene situacije operativni organi mogu da se uvežbavaju u proceni situacije, u izradi direktive ili borbene zapovesti, artiljerijski organi da izrađuju određeni artiljerijski plan itd. Ukoliko jedna komanda nema dovoljno lica iz odgovarajućeg roda, odnosno službe za ovu vrstu obuke, može da se koristi garnizoni princip obuke, pa je poželjno na ovu obuku privlačiti i rezervni starešinski kadar. Nastavni dani bili bi daleko bolje iskorišćeni za konkretno osposobljavanje starešinskog sastava za određene funkcionalne dužnosti, koje bi na ŠRI i KŠRI još više utvrđivali.

Primena savremenih sredstava, metoda i tehnologije u komandovanju na ratnim igrama. Pokazalo se da je veoma korisno ako se na ratne igre viših komandi uključe određena sredstva mehanizacije i automatizacije komandovanja. Naročito je to pogodno za one organe za koje su vezani određeni proračuni radi celishodnije procene i analize situacije, bržeg sagledavanja problema i bržeg planiranja. Veoma je korisno primenjivati računске mašine iz domena mehanizacije savremenog poslovanja i ubrzavanja rada, računsko-analitičke stanice, elektronske računске centre itd. Mnogi učesnici KŠRI još uvek nedovoljno koriste rezultate koje pružaju savremena sredstva i tehnologija, koji se sve više primenjuju u komandovanju uopšte i posebno mogućnosti njihove primene u uslovima sprovođenja ratnih igara. Mnogi još nisu dovoljno upoznati sa metodologijom primena i širokim mogućnostima ovih sredstava u ubrzanju

i poboljšanju procesa donošenja odluke, u planiranju borbenih dejstava i u rukovođenju u dinamici borbe. Nema iz domena organizacionog procesa donošenja odluke i planiranja taktičko-operativnih dejstava ni dovoljno razrađenih zahteva za programiranje, ni programa za primenu elektronskih računskih mašina. Potrebno bi bilo što pre usmeriti napore u daljem upoznavanju sa primenom i razradom kibernetskog programiranja na ratnim igrama i njegovom realizacijom na određene probleme pripreme, organizacije i izvođenja prvenstveno operativnih dejstava i upotrebe operativnih jedinica.

U savremenom komandovanju sve radnje i postupci trebalo bi da budu normirani. Ukoliko neke radnje i postupci nemaju još iskusvenih normi, onda one mogu najcelishodnije da se iznalaze upravo na ratnim igrama. Osim toga, ratne igre mogu da posluže kao provera normi iz organizacionog procesa donošenja odluke, planiranja, organizacije i rukovođenja operativno-taktičkim dejstvima i savremene tehnologije komandovanja uopšte.

Ratne igre su se pokazale kao najpogodnije mesto za ispitivanje i dalje usavršavanje određenih materijalnih sredstava, koja bi još više poboljšala, ubrzala i usavršila metodologiju komandovanja. Ovde se misli prvenstveno na sve veće mogućnosti rada kako sa raznim priručnim pomagalicama, tako i sa određenim audio-vizuelnim sredstvima, sa kojima bi se ubrzalo upoznavanje organa unutar određene komande sa razvojem situacije koja je u savremenim uslovima vrlo često podložna brzim promenama. Metodologija rada nekih komandi često se razlikuje, između ostalog, i zbog neujednačenosti u međusobnom rasporedu organa na KM s obzirom na potrebe rastresitosti, terenske i druge uslove razmeštaja i opreme. Primenjuje se metod rada po sistemu operativnih centara, što negde nazivaju i operativne sale. Nekada se koristi rad po grupama, a nekada organi komande rade međusobno odvojeno, zavisno od formacijske strukture s tim da se povremeno prikupljaju po određenim pitanjima pripreme i organizacije borbenih dejstava i komandovanja uopšte. Pokazalo se da operativni centri na ratnim igrama omogućavaju najbrže i najpotpunije informisanje organa na KM, istovremeno i najkompletnije sadejstvo unutar komande u pripremi i planiranju dejstava. Međutim, svaki operativni centar u višim komandama sadrži određene manjkavosti, naročito pri zajedničkom radu veće grupe starešina iz odgovarajućih organa vidova, rodova i službi na jednom mestu. Zato bi trebalo obezbeđivati interfonijske, a još bolje intertelevizijske uređaje zatvorenog kruga bez emisije slike i glasa u etar, koji bi najefikasnije obezbeđivali rad po sistemu operativnog centra. Primenom takvih sredstava obezbeđivala bi se centralizacija u radu komande po sistemu operativnog centra, koje traži organizacija, planiranje i rukovođenje operativno-taktičkim dejstvima uz istovremenu decentralizaciju razmeštaja organa komande unutar KM, što zahteva princip rastresitosti. Svaki organ komande nalazio bi se u svojoj prostoriji na KM (šator, zemunica itd.) i ne bi trebalo da se često sakuplja na jednom mestu — obično u prostorije operativnog centra — što bi bilo suprotno uslovima

rastresitosti i izazivalo veći gubitak u vremenu i prekide u kontinuelnosti rada organa. Ako tim uređajima dodamo i određena sredstva za bržu reprodukciju situacija i planova pomoću savremenih metoda za rad u crno-belom tehnici ili u koloru (povezanost i jedinstvo u tehnologiji rada foto-laboratorije, mašine sitotisak i drugih uređaja ravne štampe itd.), onda se ratne igre mogu koristiti i za najpogodnije uvežbavanje u savremenoj tehnologiji rada viših komandi, što sve skupa čini suštinski deo savremenog komandovanja.

Usavršavanje reprodukcijских i audio-vizuelnih sredstava, naročito televizije zatvorenog kruga i korišćenje magnetoskopskih snimaka, uveliko bi doprinelo poboljšanju i osavremenjavanju pripreme za složenije ratne igre, za KŠRI. Na ekranu televizije u nekoliko prostorija, bez potrebe prikupljanja učesnika zanimanja u jednoj prostoriji, prikazivali bi se najvažniji procesi iz rada organa komandi na pripremi, planiranju i rukovođenju dejstava, kao i iz rada rukovodstva i posrednika, koje bi trebalo primeniti na ratnoj igri. To bi mnogo doprinelo obučavanju aktivnog, a takođe i rezervnog starešinskog kadra.

Ratne igre viših komandi se po razvijenosti organizacije, metodologiji izvođenja, sistemu rada, obezbeđenju savremenih sredstava komandovanja i tehnologiji korišćenja tim sredstvima znatno razlikuju od ratnih igara nižih komandi. Zato ova stečena iskustva imaju posebne karakteristike. Pozitivna iskustva i otklanjanje određenih slabosti koje su uočene na ratnim igrama viših komandi doprinose najsvestranijem obučavanju tih komandi i njihovog aktivnog i rezervnog starešinskog sastava, bolje mogu da se sagledaju mnogi problemi od šireg operativnog pa i taktičkog značaja, kao i mnoga druga, posebno, organizaciona pitanja, što se povoljno odražava i na obuku nižih komandi i jedinica. Sve ovo doprinosi usavršavanju i osavremenjavanju komandovanja u celini.

Pukovnik
Sava KONVALINKA